

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/136/2004

OPINIE O POMOCY SPOŁECZNEJ ZE ŚRODKÓW PUBLICZNYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, SIERPIEŃ 2004

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- * W ostatnich kilku latach z pomocy ze środków publicznych korzystało 22% badanych lub ich bliskich. Prawie co drugi dorosły Polak (49%) nie zetknął się z funkcjonowaniem pomocy społecznej.
- * Ponad połowa ogółu ankietowanych (56%) uważa, że pomoc ze środków publicznych otrzymuje w naszym kraju zbyt mały krąg potrzebujących. Przeciwnego zdania jest co szósty respondent (16%), a co siódmy (14%) twierdzi, że pomoc ta dociera do wszystkich, którzy jej potrzebują. Większość badanych (74%) ocenia też, że pomoc ta jest zbyt mała; tylko co jedenasty (9%) sądzi, że wydaje się na nią tyle pieniędzy, ile trzeba.
- * Podzielone są opinie co do tego, na czyją pomoc przede wszystkim mogą liczyć ludzie, którzy nie radzą sobie samodzielnie. Ponad jedna czwarta Polaków (29%) wskazuje na placówki państwowe i samorządowe, a nieco więcej (32%) - na organizacje społeczne. Znaczny odsetek badanych (27%) uważa jednak, że potrzebujący wsparcia nie mogą liczyć ani na jedne, ani na drugie.
- * Dzieci pozbawione opieki, osoby niepełnosprawne i ich rodziny, ludzie starzy oraz bez środków do życia to grupy, które - zdaniem zdecydowanej większości Polaków - powinny otrzymywać pomoc w pierwszej kolejności.
- * Dwie piąte respondentów (40%) uważa, że pomoc dla bezrobotnych powinna się wiązać z wykonywaniem prac na rzecz społeczności, a w opinii jednej trzeciej (35%) powinna mieć charakter tylko okresowy, do czasu uzyskania nowych kwalifikacji zawodowych. Tylko jedna piąta badanych (22%) uważa, że dopóki ludzie nie mają pracy, należy im zapewnić środki do życia.
- * W porównaniu z innymi zawodami dość niskie są oceny rzetelności i uczciwości pracowników socjalnych; zarówno pod tym względem, jak i pod względem przygotowania zawodowego oraz ich stosunku do poszukujących pomocy najczęściej oceniani są „średnio, przeciętnie”.

Mimo iż akcje wspierania potrzebujących - dzieci z najuboższych rodzin, chorych i upośledzonych, ludzi biednych, starych, niepełnosprawnych czy ofiar klęsk żywiołowych - budzą na ogół w naszym społeczeństwie żywy oddźwięk, Polacy oczekują, że pomoc niesiona będzie głównie przez powołane do tego instytucje państwowe i samorządowe, do których należą m.in. ośrodki pomocy społecznej. Rola instytucji pomocy społecznej wzrasta szczególnie wtedy, gdy pogarsza się sytuacja gospodarcza kraju, a wiele osób pozostaje bez pracy i żyje w niedostatku lub biedzie.

W naszym sondażu¹ pytaliśmy o opinie dotyczące obecnych rozmiarów pomocy społecznej udzielanej ze środków publicznych, rodzajów wsparcia oraz grup najbardziej potrzebujących pomocy. Prosimy także o ocenę pracowników socjalnych - ich rzetelności, przygotowania zawodowego i stosunku do potrzebujących. Wszystkich tych, którzy w ostatnich latach korzystali ze wsparcia, pytaliśmy o uzyskaną pomoc i jej skutki; a tych, którzy starali się, ale jej nie otrzymali - o powody odmowy i następstwa takiej decyzji².

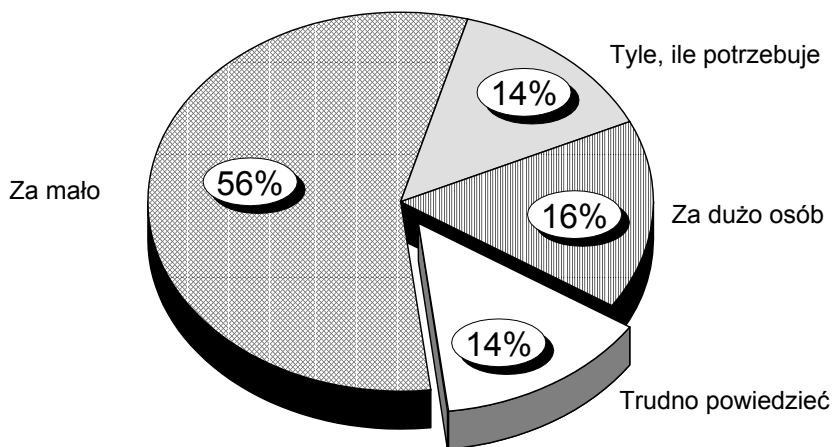
POSTULOWANY ZASIĘG I WIELKOŚĆ POMOCY SPOŁECZNEJ

Obecnie wśród Polaków zdecydowanie przeważa opinia, że zbyt mało osób otrzymuje świadczenia z pomocy społecznej. Prawie trzy piąte respondentów (56%) dostrzega w naszym kraju ludzi, którzy nie otrzymują wsparcia, choć go potrzebują, a tylko co szósty (16%) sądzi, że zbyt wiele osób otrzymuje pomoc. Co siódmy ankietowany jest zdania, że pomoc dostosowana jest do potrzeb i otrzymuje ją tyle osób, ile powinno.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (170), 9-12 lipca 2004 roku, reprezentatywna próba losowa dorosłych mieszkańców Polski (N=920).

² W sformułowaniu zagadnień i pytań korzystano z pomocy dr Marty Łuczyńskiej, dr Tomasza Kaźmierczaka i dr Anny Olech z Zakładu Teorii i Metod Pracy Socjalnej IPSiR UW.

RYS. 1. CZY POMOC SPOŁECZNĄ W POLSCE OTRZYMUJE, PANA(I) ZDANIEM, ZA DUŻO OSÓB, ZA MAŁO CZY TEŻ TYLE WŁAŚNIE, ILE POTRZEBUJE?

Przed sześciu laty opinie dotyczące zakresu pomocy społecznej ze środków publicznych były bardziej podzielone, a prawie co czwarty badany nie miał zdania w tej sprawie. Wprawdzie wówczas także najczęstsza była opinia, że za mało ludzi otrzymuje pomoc, ale przeważała ona nad opinią przeciwną tylko dwukrotnie, a nie ponad trzykrotnie, jak obecnie. Wzrost odsetka osób uznających zakres pomocy społecznej za zbyt mały wynika przede wszystkim z tego, że obecnie więcej badanych ma wyrobioną opinię w tej sprawie, ale nieco zmalała także liczba tych, którzy uznają liczbę otrzymującą pomoc za wystarczającą lub zbyt dużą.

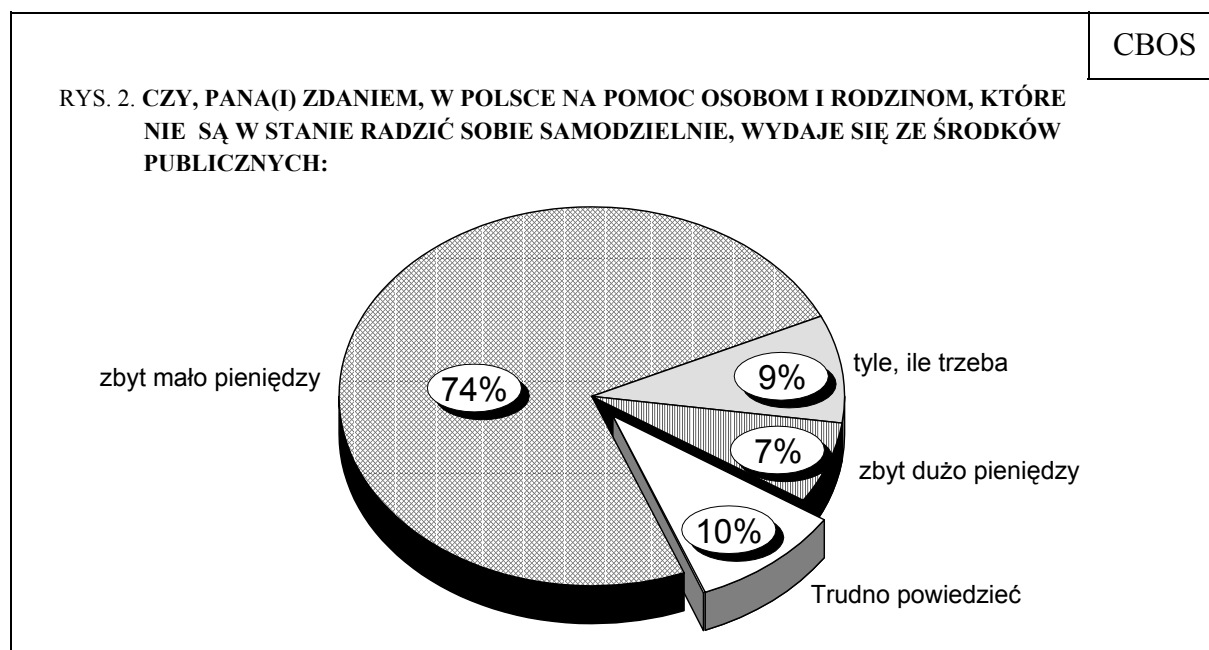
Tabela 1

Czy pomoc społeczną w Polsce otrzymuje, Pana(i) zdaniem, za dużo osób, za mało czy też tyle właśnie, ile potrzebuje?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	II 1998	VII 2004
	w procentach	
Za dużo	19	16
Tyle, ile potrzebuje	16	14
Za mało	42	56
Trudno powiedzieć	23	14

Opinie, że pomoc otrzymuje zbyt mało osób, są najczęstsze, co zrozumiałe, wśród bezrobotnych, ale także wśród respondentów najmłodszych (w wieku od 18 do 24 lat) oraz wśród mieszkańców dużych miast (zob. tabele aneksowe).

Najwięcej badanych o przeciwnym zdaniu - uznających, że zbyt wiele ludzi korzysta z pomocy - spotykamy wśród osób z wyższym wykształceniem, respondentów znajdujących się w dobrej sytuacji materialnej, najczęściej wśród pracujących na własny rachunek poza rolnictwem, a następnie wśród rolników oraz przedstawicieli kadry kierowniczej i inteligencji, a także wśród gospodyń domowych.

Jeszcze bardziej negatywnie niż społeczny zakres pomocy oceniana jest wielkość środków publicznych przeznaczana na pomoc osobom i rodzinom, które nie są w stanie radzić sobie samodzielnie. Niemal trzy czwarte Polaków (74%) uważa, że zbyt mało pieniędzy przeznacza się na pomoc. Przeciwnego zdania jest zaledwie co czternasty respondent (7%), nieco więcej osób uważa, że wydaje się tyle, ile potrzeba (9%), a co dziesiąty nie ma zdania w tej sprawie.

Niezadowolenie w tej kwestii najczęściej wyrażają osoby bezrobotne, gospodynie domowe, uczniowie i studenci, respondenci najmłodszy oraz pracownicy fizyczno-umysłowi

i robotnicy wykwalifikowani. Im gorzej badani oceniają warunki materialne swojego gospodarstwa domowego, tym częściej uważają, że na pomoc wydaje się zbyt mało pieniędzy.

Na wydawanie zbyt dużych kwot ze środków publicznych najczęściej wskazują pracujący na własny rachunek poza rolnictwem, rolnicy oraz badani o wysokich dochodach (zob. tabele aneksowe).

Warto dodać, że ankietowani twierdzący, iż pomoc ze środków publicznych otrzymuje zbyt mało osób, a także ci, którzy sądzą, że wydaje się na ten cel za mało pieniędzy, częściej niż inni oczekują pogorszenia się w ciągu najbliższego roku warunków materialnych ich gospodarstwa domowego.

Zdaniem największej liczby respondentów (32%), ludzie, którzy nie są w stanie radzić sobie samodzielnie ze swoimi problemami, mogą liczyć na pomoc głównie placówek kierowanych przez organizacje społeczne. Na placówki prowadzone przez władze państwowe lub samorządowe wskazuje nieco mniej badanych (29%). Więcej niż jedna czwarta respondentów (27%) uważa jednak, że borykający się z problemami nie mogą liczyć na pomoc ani jednych, ani drugich.

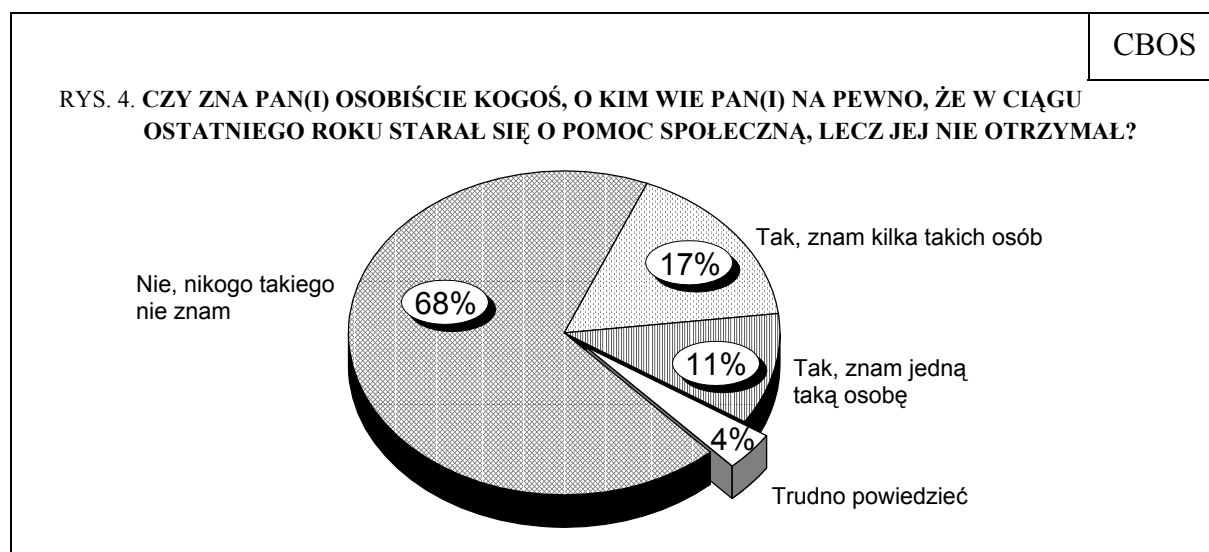

Im młodszy są ankietowani, lepiej wykształceni i sytuowani oraz mieszkają w większej miejscowości, tym częściej wskazują na organizacje społeczne jako te, na których pomoc można przede wszystkim liczyć.

Na pomoc ze strony placówek państwowych i samorządowych najczęściej wskazują rolnicy, a następnie emeryci i renciści, mieszkańcy wsi i małych miast.

Bezrobotni najczęściej uważają, że na nikogo nie można liczyć (40%). Co trzeci respondent z tej grupy (34%) wskazuje organizacje społeczne, a tylko co piąty (20%) - placówki państwowe i samorządowe. Podobne są opinie gospodyń domowych (zob. tabele aneksowe).

Spośród ogółu ankietowanych ponad dwie trzecie (68%) nie zna nikogo, kto by starał się ostatnio o uzyskanie pomocy, lecz jej nie otrzymał. Ponad jedna czwarta badanych (28%) zna jednak takie osoby, w tym 17% - więcej niż jedną.

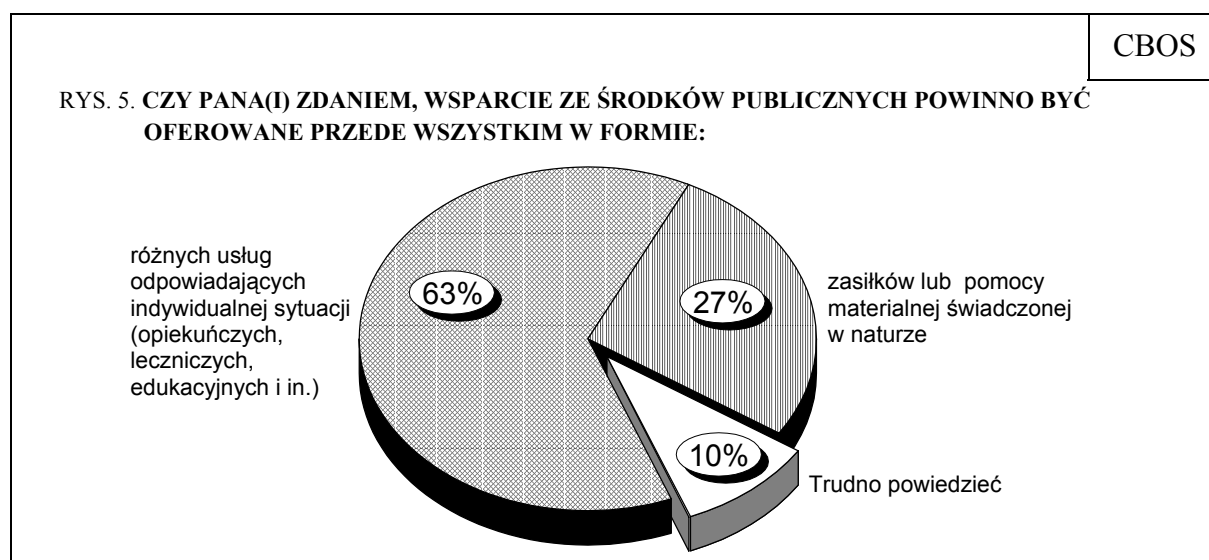
Oczywiście, im trudniejszą sytuację materialną mają respondenci, tym częściej deklarują, że znają kilka osób, które nie otrzymały pomocy, choć się o nią starały. I odwrotnie, dobre warunki materialne czy posiadanie wyższego wykształcenia częściej współwystępują z brakiem znajomości kogoś, kto nie otrzymał pomocy. Warto dodać, że fakt znajomości kogoś, komu odmówiono pomocy, nie wpływa w istotny sposób - jak wynika z analizy danych - na opinie badanych o zasięgu i wielkości pomocy społecznej, udzielanej w naszym kraju. Sprzyja natomiast opinii, że potrzebujący nie mogą oczekiwać pomocy ani ze

strony organizacji społecznych, ani placówek samorządowych i państwowych, oraz przekonaniu, że można liczyć przede wszystkim na organizacje społeczne, a nie państwowe.

KOMU I JAK POMAGAĆ - DYLEMATY POMOCY SPOŁECZNEJ

Przed administracją państwową i samorządową organizującą pomoc społeczną staje wiele dylematów, związanych z celami i charakterem świadczonych usług oraz ograniczonością środków³.

Co do formy pomocy, jaką powinno świadczyć się ze środków publicznych, w opinii społecznej przeważa niechęć do zasiłków pieniężnych i pomocy materialnej przyznawanej w naturze. Większość badanych (63%) uważa, że pomoc powinna polegać przede wszystkim na oferowaniu różnych usług, odpowiednio do indywidualnej sytuacji osób potrzebujących. Może to wynikać z przekonań, że świadczenia pieniężne przyznawane są niewłaściwym osobom, że są one wyłudżane albo że służą tym, którym się nie chce pracować. Z drugiej strony, tak częste wskazywanie na różnego rodzaju usługi może wynikać z rzeczywistego zapotrzebowania na nie - braku dostatecznie rozwiniętego systemu świadczeń w takiej formie.

³ Jeszcze inne dylematy omawialiśmy w komunikacie „Opinie o pomocy społecznej”, luty 1998 (opr. W. Derczyński).

Wyraźnie przy tym widać, że im gorzej oceniają badani swoją sytuację materialną, a także im niższe mają wykształcenie, tym częściej uważają, że wsparcie powinno być oferowane w postaci zasiłków lub pomocy materialnej w naturze (zob. tabele aneksowe). Ważne jest dla nich przede wszystkim zaspokojenie podstawowych potrzeb - uzyskanie środków do życia.

W naszym kraju występuje powszechne przekonanie, że w pierwszej kolejności powinno pomagać się dzieciom pozbawionym opieki i osobom niepełnosprawnym. Za najbardziej potrzebujących wsparcia uważani są także ludzie starzy i osoby żyjące w ubóstwie. Opinie na temat potrzebujących pomocy kształtowały się podobnie we wcześniejszym okresie⁴.

Tabela 2

Jakie ma Pan(i) opinie na temat pomagania różnym ludziom - komu należy pomagać najbardziej, komu w mniejszym stopniu, a komu nie należy pomagać?	Najbardziej pomagać	Pomagać w mniejszym stopniu	W ogóle nie pomagać	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Dzieciom pozbawionym rodziców lub odpowiedniej opieki z ich strony	92	7	0	1
Osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom	90	9	0	1
Osobom lub rodzinom żyjącym w ubóstwie lub niedostatku, tj. nieposiadającym niezbędnych środków do życia	85	12	0	3
Ludziom starym	79	19	0	1
Osobom bezrobotnym i ich rodzinom	63	32	2	3
Rodzinom wielodzietnym	62	32	4	2
Osobom bezdomnym	59	33	3	5
Rodzinom niepełnym - samotnym ojcom, matkom	57	36	2	5
Osobom niezaradnym życiowo, niepotrafiącym poradzić sobie z prowadzeniem gospodarstwa domowego, opieką i wychowaniem dzieci	29	57	8	6
Osobom uzależnionym od narkotyków lub alkoholu i ich rodzinom	17	42	37	4

⁴ Zob. komunikaty CBOS „Dobroczynność - dzieło pomocy potrzebującym”, marzec 2000 (opr. M. Falkowska); „Działalność charytatywna - cele i zakres społeczny”, luty 1998 (opr. W. Derczyński).

Większość badanych jest też zdania, że na pomoc najbardziej zasługują ludzie dotknięci bezrobociem, rodziny wielodzietne i niepełne oraz bezdomni. Co trzeci respondent uważa, że wymienionym grupom należy pomagać, ale w mniejszym stopniu niż innym.

Szersze społeczne zastrzeżenia budzi tylko pomoc dla dwóch kategorii potrzebujących spośród wymienionych w kwestionariuszu. W przypadku osób nieradzących sobie życiowo większość ankietowanych jest zdania, że należy im pomagać w mniejszym stopniu niż innym. Ponadto co trzynasty respondent jest przeciwny udzielaniu im jakiegokolwiek pomocy. Tylko nieco ponad jedna czwarta badanych uważa, że osoby niezaradne życiowo także powinny otrzymać jak największą pomoc.

W przypadku osób uzależnionych od narkotyków lub alkoholu blisko dwie piąte respondentów sprzeciwia się udzielaniu im pomocy. Tylko trochę więcej osób - ponad dwie piąte - twierdzi, że należy pomagać im, ale w mniejszym stopniu niż innym. Jak największą pomoc dla tej kategorii postuluje mniej niż jedna piąta Polaków.

Im starsi są ankietowani, a także im mniej wykształceni oraz im gorzej oceniają warunki materialne własnego gospodarstwa domowego, tym częściej przeciwni są udzielaniu jakiegokolwiek pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom.

Natomiast w odniesieniu do osób nieradzących sobie życiowo jest odwrotnie - im mniej ankietowani są wykształceni i gorzej oceniają własne warunki materialne, tym częściej uważają, że tym osobom należy najbardziej pomagać. Respondenci z wykształceniem wyższym rzadziej taką pomoc akceptują, częściej zaś są jej przeciwni.

Opinie dotyczące niesienia pomocy dzieciom oraz niepełnosprawnym nie są społecznie zróżnicowane w sposób istotny. W przypadku pomocy dla ludzi starych różnice są niewielkie - jedynie najstarsi respondenci, co zrozumiałe, i osoby z wykształceniem podstawowym wyróżniają się częstszą jeszcze niż przeciętna opinią, że ludziom starym należy jak najbardziej pomagać. Inaczej jest w przypadku biednych, osób żyjących w ubóstwie - różnice opinii związane z poziomem wykształcenia i sytuacją materialną są wyraźniejsze. Im wyższy poziom wykształcenia, a także im wyższe dochody na osobę, tym rzadsze są opinie, że biednym należy jak najbardziej pomagać, a częściej występuje pogląd,

że należy im pomagać w mniejszym stopniu. Taką opinią wyróżniają się zwłaszcza pracujący na własny rachunek poza rolnictwem.

Na zróżnicowanie opinii o pomocy dla bezrobotnych wpływają takie czynniki, jak: wykształcenie, dochody i warunki materialne badanych (zob. tabele aneksowe). Za większą pomocą przyznawaną bezrobotnym częściej są kobiety niż mężczyźni, częściej też osoby starsze i bardziej religijne. Wiek i religijność mają podobne znaczenie w przypadku opinii o pomocy dla rodzin wielodzietnych; również im niższe wykształcenie, tym więcej osób uważa, że rodzinom takim należy najbardziej pomagać. Podobne zależności obserwujemy w przypadku rodzin niepełnych. Natomiast poparcie dla pomocy bezdomnym jest bardzo mało społecznie zróżnicowane.

Jak wynika z analiz, opinie badanych dotyczące zakresu i rozmiaru pomocy ze środków publicznych powiązane są - choć niezbyt silnie - z tym, co sądzą oni o pomaganiu różnym kategoriom potrzebujących, wymienionym w kwestionariuszu. Przekonanie, że wydaje się za dużo pieniędzy, albo że pomoc otrzymuje zbyt wiele osób wiąże się z rzadszym postulowaniem jak najszerzej pomocy dla poszczególnych kategorii beneficjentów. Tylko w przypadku opinii o pomocy dla niepełnosprawnych i dla dzieci nie ma takiej zależności, co dodatkowo wskazuje na niekwestionowane pierwszeństwo niesienia pomocy tym kategoriom potrzebujących.

Ankietowani, którzy uważali, że należy jakoś pomagać bezrobotnym - a tak sądzą prawie wszyscy (95%) - odpowiedzieli w naszym sondażu na dodatkowe pytanie o to, jak taka pomoc powinna wyglądać (mieli do wyboru jedną z kilku możliwości).

Opinie badanych okazały się podzielone. Najczęściej wskazywano na zasiłki wypłacane przez cały okres pozostawania bez pracy, czyli „niezbędne środki do życia” (22%). Najczęściej (40%) „zapewnienie środków do życia” przez cały okres pozostawania bez pracy obwarowywano wykonywaniem prac na rzecz społeczności. Jednak niewiele rzadziej (35%) wybierano inne rozwiązanie - należy zapewnić bezrobotnym środki do życia, ale tylko na czas określony, w którym będą się szkolić w celu zdobycia nowych kwalifikacji zawodowych. Te dwa odmienne sposoby pomocy bezrobotnym - ale powiązane

uwarunkowaniem pomocy od określonych zachowań - akceptuje w sumie trzy czwarte ankietowanych.

Respondenci mogli też sami zgłosić jakieś inne niż wymienione w kwestionariuszu sposoby pomagania bezrobotnym, ale wypowiedziało się niewiele osób (2%) i w ogromnej większości propozycje sprowadzały się do zapewnienia bezrobotnym pracy („znaleźć pracę”, „dać pracę”, „zapewnić pracę” itp.).

	CBOS
Jeśli Pana(i) zdaniem osobom bezrobotnym należy pomagać, jaka pomoc jest w ich przypadku właściwa?	N=877
Wystarczy zapewnić niezbędne środki do życia, dopóki pozostają bez pracy	22%
Należy zapewnić niezbędne środki do życia, dopóki pozostają bez pracy, ale pod warunkiem wykonywania wskazanej przez odpowiednią instytucję prac na rzecz społeczności	40%
Należy zapewnić niezbędne środki do życia, ale tylko na czas określony, wymagając jednocześnie od bezrobotnych uczestniczenia w szkoleniach umożliwiających zdobycie nowych umiejętności zawodowych lub z zakresu przedsiębiorczości	35%
Inna pomoc	2%
Trudno powiedzieć	1%

W wyborze sposobów pomagania bezrobotnym największą rolę odgrywa poziom wykształcenia i zamożności - im ankietowani są lepiej wykształceni i sytuowani, tym rzadziej opowiadają się za bezwarunkowymi zasiłkami przez cały okres bezrobocia. Pomoc taką za właściwą uznają najczęściej osoby z wykształceniem podstawowym, sami bezrobotni, emeryci i renciści, osoby znajdujące się w złej sytuacji materialnej (zob. tabele aneksowe).

Posiadanie wykształcenia średniego lub wyższego i dobre warunki materialne gospodarstw domowych sprzyjają natomiast przekonaniu, że pomoc finansowa powinna być ograniczona czasowo oraz powiązana z odpowiednimi szkoleniami. Za taką formą pomocy najczęściej są przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz uczniowie i studenci.

Zapewnienie środków do życia pod warunkiem pracy na rzecz społeczności za właściwą formę pomocy uważają najczęściej pracujący na własny rachunek poza rolnictwem oraz robotnicy, pracownicy fizyczno-umysłowi, renciści, emeryci i gospodynie domowe oraz osoby o wysokich dochodach. W takim stanowisku przedsiębiorców,

pracowników fizycznych czy rencistów i emerytów, mających często poczucie materialnego upośledzenia w stosunku do innych, zdaje się pobrzmiwać niechęć do „darmozjadów” i ludzi nieuczciwie pobierających zasiłki dla bezrobotnych.

OPINIE O PRACOWNIKACH POMOCY SPOŁECZNEJ

Prawo do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej ma w Polsce każdy obywatel spełniający określone kryteria zapisane w odpowiedniej ustawie. Ważnym ogniwem polityki redystrybucyjnej państwa stają się zatem pracownicy socjalni, zatrudnieni przede wszystkim w ośrodkach pomocy społecznej. To oni mają bezpośredni kontakt z klientami i tworzą niejako społeczny wizerunek instytucji pomocy społecznej.

Postrzeganie pracowników socjalnych i opinie o nich mają w takiej sytuacji duże znaczenie dla społecznego odbioru świadczeń pomocy społecznej. Ocena ich uczciwości i rzetelności wpływa na ocenę działania całego systemu pomocy społecznej finansowanej przez administrację rządową i gminną.

W naszym sondażu prosiliśmy o opinie dotyczące trzech kwestii: rzetelności i uczciwości pracowników socjalnych, poziomu ich przygotowania zawodowego oraz ich podejścia do ludzi poszukujących wsparcia i pomocy.

Pracownicy socjalni są kategorią zawodową względnie nową i słabo znaną. Duża część społeczeństwa nie miała dotychczas żadnego kontaktu z ich pracą, dlatego też ponad jedna czwarta ankietowanych uchyliła się od oceny ich uczciwości i rzetelności. Opinie pozostałych respondentów zawierają się w określeniu „trochę gorzej niż średnio”. Dominują wprawdzie oceny średnie - co nie jest jednak wynikiem zadowalającym, jeśli brać pod uwagę rolę pracowników socjalnych w dystrybucji świadczeń - ale wśród pozostałych wskazań oceny negatywne przeważają nad pozytywnymi.

Uzyskana średnia ocen sytuuje pracowników socjalnych na dalekim, dwudziestym miejscu w społecznej hierarchii uczciwości i rzetelności zawodowej, jeśli porównać ją z ocenami uzyskanymi przez ponad dwadzieścia innych grup zawodowych⁵. Pracownicy socjalni uzyskali średnią ocen zbliżoną do ocen dyrektorów firm, sędziów i adwokatów. Wyprzedzają jednak wyraźnie działaczy związków zawodowych, urzędników w urzędach miejskich i gminnych, urzędników państwowych wysokiego szczebla, posłów na Sejm i polityków⁶.

Pytanie dotyczące uczciwości i rzetelności pracowników socjalnych zadaliśmy już respondentom przed sześciu laty. Wyniki niewiele się różnią od tegorocznych. Wprawdzie średnia ocen jest obecnie gorsza, ale nie zmieniły się w sposób istotny odsetki ocen pozytywnych czy negatywnych⁷.

Tabela 3

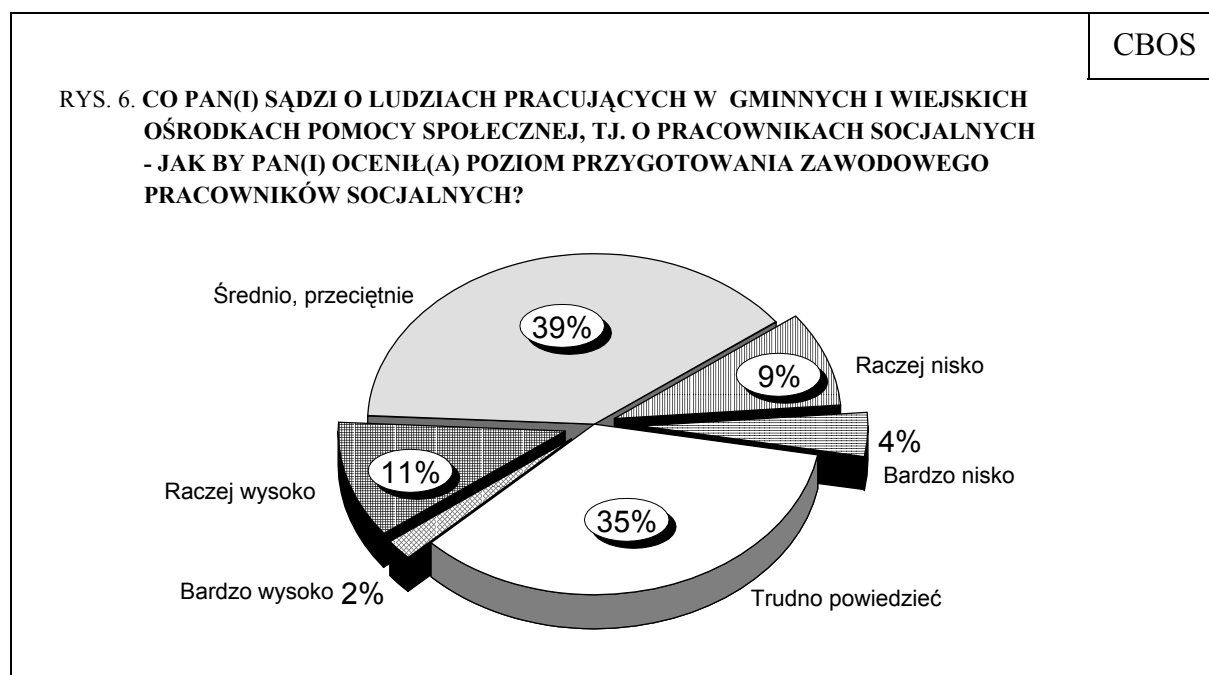
Chcielibyśmy zapytać, co sądzi Pan(i) o ludziach, którzy pracują w gminnych i wiejskich ośrodkach pomocy społecznej, tzn. pracownikach socjalnych. Jak by Pan(i) ocenił(a) uczciwość i rzetelność pracowników socjalnych?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	II 1998	VII 2004
	w procentach	
Bardzo nisko	6	8
Raczej nisko	12	12
Średnio, przeciętnie	45	38
Raczej wysoko	12	12
Bardzo wysoko	3	2
Trudno powiedzieć	23	29
Średnia ocen od 1 (bardzo nisko) do 5 (bardzo wysoko)	2,92	2,83

⁵ Por. dane zawarte w komunikacie CBOS „Opinie o uczciwości i rzetelności zawodowej”, sierpień 2000 (opr. W. Derczyński).

⁶ Patrz przypis nr 3; należy zaznaczyć, że gdybyśmy pytali o opinie na temat pracowników socjalnych umieszczając ich na długiej liście, obejmującej wiele zawodów, wyniki mogłyby nieco odbiegać od uzyskanych w omawianym sondażu, gdyż kontekst innych zawodów mógłby wpływać na oceny dotyczące pracowników socjalnych.

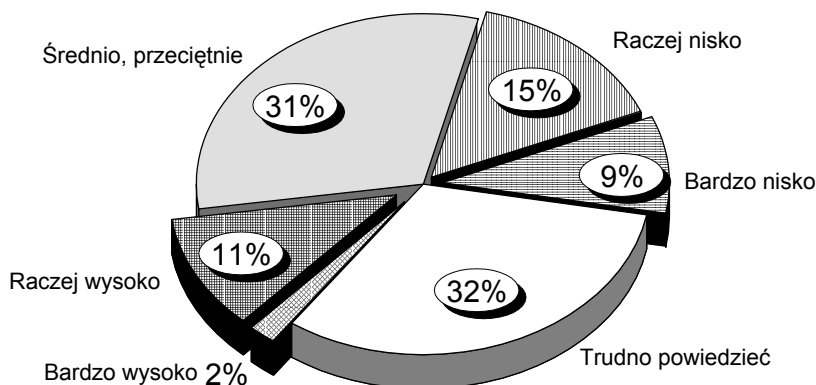
⁷ Dodajmy, że rozkłady odpowiedzi na pytania dotyczące pracowników socjalnych wskazują na słabą znajomość tej kategorii zawodowej w społeczeństwie i niewielką wiedzę o niej.

Opinie o poziomie przygotowania zawodowego pracowników socjalnych są trochę lepsze niż oceny ich uczciwości i rzetelności, ale ponad jedna trzecia ankietowanych nie ma zdania na ten temat. Jeśli w podobny sposób jak wyżej policzyć średnią ocen, to okaże się ona nieco wyższa (2,97), bliska ocenie „średnio, przeciętnie”. W sumie odsetki osób nisko oceniających przygotowanie zawodowe pracowników socjalnych i wyrażających się w tej sprawie pozytywnie są takie same. Najczęstsza - jak uprzednio - jest ocena przeciętna.

Inaczej jest z ocenami stosunku pracowników socjalnych do ludzi poszukujących pomocy. W tym wypadku częstsze są oceny negatywne (w sumie 24%), które zdecydowanie przeważają nad pozytywnymi (13%). Średnia ocen jest wyraźnie gorsza (2,71). (Daje o sobie znać związana z udzielaniem pomocy możliwa konfliktowość stosunków między chcącymi uzyskać pomoc i decydującymi o niej.) Jednak znów najczęstsze są oceny „przeciętnie”, a co trzeci ankietowany nie ma opinii w tej sprawie.

RYS. 7. CO PAN(I) SĄDZI O LUDZIACH PRACUJĄCYCH W GMINNYCH I WIEJSKICH OŚRODKACH POMOCY SPOŁECZNEJ, T.J. O PRACOWNIKACH SOCJALNYCH - JAK BY PAN(I) OCENIŁ(A) PODEJŚCIE PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH DO LUDZI POSZUKUJĄCYCH WSPARCIA I POMOCY - NA ILE PRACOWNICY SOCJALNI SĄ OTWARCI I ROZUMIEJĄCY ICH PROBLEMY?

Opinie o pracownikach socjalnych - z wyjątkiem tych, które dotyczą przygotowania zawodowego - są powiązane przede wszystkim z wysokością dochodów na osobę w gospodarstwie domowym respondentów oraz oceną warunków materialnych tych gospodarstw. Im niższe dochody i gorsze oceny warunków, tym częstsze negatywne oceny uczciwości i rzetelności pracowników socjalnych oraz ich stosunku do poszukujących pomocy (zob. tabele aneksowe).

KORZYSTANIE ZE ŚWIADCZEŃ I KONTAKT Z POMOCĄ SPOŁECZNĄ

Wiele gospodarstw domowych w naszym kraju korzystało w ostatnich latach lub korzysta obecnie z pomocy społecznej. Co ósmy ankietowany (12%) był lub jest beneficjentem tej pomocy, a nieco więcej respondentów deklaruje korzystanie z niej kogoś z członków rodziny. W sumie⁸ ponad jedna piąta rodzin (22%) była lub jest objęta pomocą społeczną⁹.

⁸ Po uwzględnieniu współwystępowania osobistego korzystania ze wsparcia i korzystania z pomocy przez członków rodziny.

⁹ Kontekst, w jakim zadano pytanie, zakładał, że chodzi o pomoc świadczoną przez państwo i gminy, nie można jednak całkowicie wykluczyć, że część deklaracji o korzystaniu z pomocy społecznej nie dotyczy pomocy udzielanej przez ośrodki pomocy społecznej, lecz świadczeń innych organizacji i instytucji charytatywnych.

Dodajmy, że co czternasty ankietowany (7%) zwracał się w ostatnich latach o pomoc, ale jej nie otrzymał. Jednak blisko połowa spośród nich (47%) - jak wynika z analizy danych - to obecni beneficjenci pomocy.

Ponad dwie piąte ogółu ankietowanych (43%) zna osoby, które ze świadczeń korzystały lub korzystają, można więc powiedzieć, że dość powszechna jest świadomość występowania tego zjawiska. Przy tym prawie połowa spośród nich (49%) to badani, którzy nie byli w ostatnich latach i nie są beneficjentami pomocy¹⁰, nie mają też kogoś takiego w swojej rodzinie; wśród ogółu badanych stanowią oni 21%. Część z nich (co dziesiąty) zwracała się natomiast w sprawie pomocy dla innej osoby, spoza rodziny.

Takie starania o przyznanie pomocy podejmowały najczęściej osoby ze średnim i wyższym wykształceniem (7% - 8%), przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (9%), pracownicy umysłowi niższego szczebla (14%) oraz emeryci (8%).

	CBOS
Czy w ostatnich kilku latach miał(a) Pan(i) kontakt z ośrodkiem pomocy społecznej? Czy:	
	Odsetki odpowiedzi twierdzących
- osobiście korzystał(a) lub korzysta Pan(i) z pomocy społecznej	12
- z pomocy korzystał lub korzysta ktoś z członków Pana(i) rodziny	15
- zwracał(a) się Pan(i) o pomoc dla siebie lub kogoś z rodziny, ale jej nie otrzymał(a)	7
- zwracał(a) się Pan(i) w sprawie pomocy dla innej osoby, spoza rodziny	5
- zna Pan(i) osoby, które korzystały lub korzystają z pomocy społecznej	43
- w jakikolwiek inny sposób zetknął(ęła) się Pan(i) z pomocą społeczną	21

Dodajmy też, że kontakt z instytucją pomocy społecznej inny niż korzystanie z jej wsparcia, zwracanie się o pomoc lub znajomość osób korzystających z pomocy miało zaledwie 3% ogółu badanych (co stanowi 6% tych, którzy się w jakikolwiek sposób z pomocą społeczną zetknęli). Wiedza Polaków o funkcjonowaniu pomocy społecznej opiera

¹⁰ Takie osoby stanowią wśród nich prawie cztery piąte (78%), ale część z nich ma beneficjentów w rodzinie.

się zatem głównie na bezpośrednim kontakcie z nią, związanym ze świadczeniami, lub na znajomości osób, które z tych świadczeń korzystają.

Jak wynika z analizy danych, prawie połowa respondentów (49%) nie zetknęła się w ostatnich latach w żaden sposób - nawet pośrednio - z działalnością ośrodka pomocy społecznej.

Fakt, że w ostatnich latach korzysta się lub korzystało z pomocy społecznej, nie ma znaczącego wpływu na opinie badanych o zasięgu i rozmiarach tej pomocy w naszym kraju, choć korzystający trochę częściej niż pozostali są zdania, że wydaje się na ten cel zbyt mało pieniędzy ze środków publicznych i za mało osób tę pomoc otrzymuje (inni częściej nie mają zdania w tej sprawie). Natomiast beneficjenci pomocy istotnie częściej uważają, że osoby potrzebujące nie mogą liczyć ani na placówki państwowe i samorządowe, ani na organizacje społeczne (44% wobec 25%), częściej też są zdania, że pomoc powinna mieć charakter zasiłków lub pomocy materialnej, a nie usług różnego rodzaju (41% wobec 25%).

Korzystanie z pomocy ma też, jak się można domyślać, pewien wpływ na ogólne opinie o pracownikach socjalnych: beneficjenci częściej mają na ten temat wyrobione zdanie - zarówno pozytywne, jak i negatywne - ale tylko na tym polega różnica.

Osoby, które nie otrzymały pomocy, choć o nią występowały, są w istotny sposób o wiele częściej krytyczne w ocenach pracowników socjalnych - ich uczciwości i rzetelności, przygotowania zawodowego i stosunku do ludzi szukających pomocy. Częściej też niż inni uważają, że potrzebujący pomocy nie mogą liczyć na żadne instytucje.

FORMY OTRZYMANEJ POMOCY I JEJ SKUTKI

Osoby, które korzystały w ostatnich latach lub korzystają nadal z pomocy społecznej, najczęściej otrzymywały wsparcie w postaci zasiłków pieniężnych. Wiele z nich miało charakter celowy, związany z określonymi potrzebami czy szczególną sytuacją potrzebujących. Z pomocy rzeczowej korzystał co ósmy potrzebujący (13%), tyle samo osób otrzymywało dopłaty do czynszu, prądu czy gazu. Z usług różnego rodzaju korzystał tylko co dwudziesty (5%), a co dwudziesty piąty (4%) otrzymywał rentę socjalną.

Jeśli korzystał(a) Pan(i) z jakiegokolwiek formy wsparcia (pomocy) z ośrodka pomocy społecznej, to na czym ta pomoc polegała?

	Odpowiedzi respondentów, którzy korzystali z pomocy (N=111)
Pomoc finansowa (pieniądze), zasiłek - ogólnie	34%
Zasiłek celowy jednorazowy (np. na opał zimą, na transport, po powodzi, po opuszczeniu zakładu karnego i inne)	17%
Dopłata do czynszu (dodatek mieszkaniowy), prądu, gazu	13%
Pomoc rzeczowa - żywność, środki czystości, odzież	13%
Zasiłek na dzieci - rodzinny, dla rodzin wielodzietnych, zastępczych, wychowawczy oraz na podręczniki szkolne, obiady w szkole; stypendium socjalne dla dziecka	13%
Zasiłek okresowy (na pewien okres) - comiesięczny, kwartalny, na życie, wyrównawczy, z tytułu bezrobocia itp.	10%
Zasiłek celowy związany ze stanem zdrowia (na leki, na rehabilitację, sanatorium)	6%
Zasiłek „macierzyński” - w związku z urodzeniem dziecka, dla kobiet ciężarnych, wychowujących dzieci itp.	5%
Usługi opiekuńcze - pomoc opiekunki, zasiłek pielęgnacyjny	5%
Renta socjalna	4%
Inne rodzaje pomocy	1%

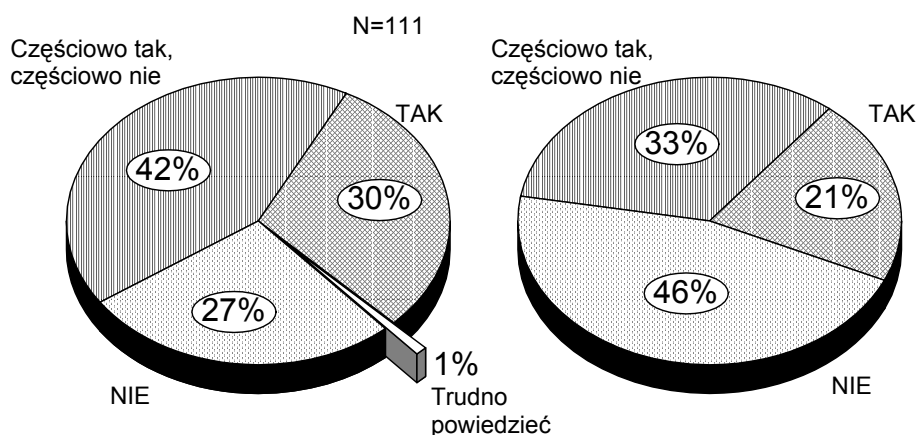
Uwaga: odsetki nie sumują się do stu, ponieważ badani mogli otrzymywać pomoc w więcej niż jednej formie

Osoby korzystające z pomocy najczęściej miały ambiwalentne opinie - rodzaj pomocy tylko częściowo spełniał ich oczekiwania (42%) - a niezadowolonych z jej charakteru (27%) było niewiele mniej niż zadowolonych (30%).

RYS. 8. CZY SPEŁNIŁY SIĘ PANA(I) OCZEKIWANIA:

CO DO FORMY LUB RODZAJU POMOCY

CO DO ZAKRESU CZY WIELKOŚCI POMOCY

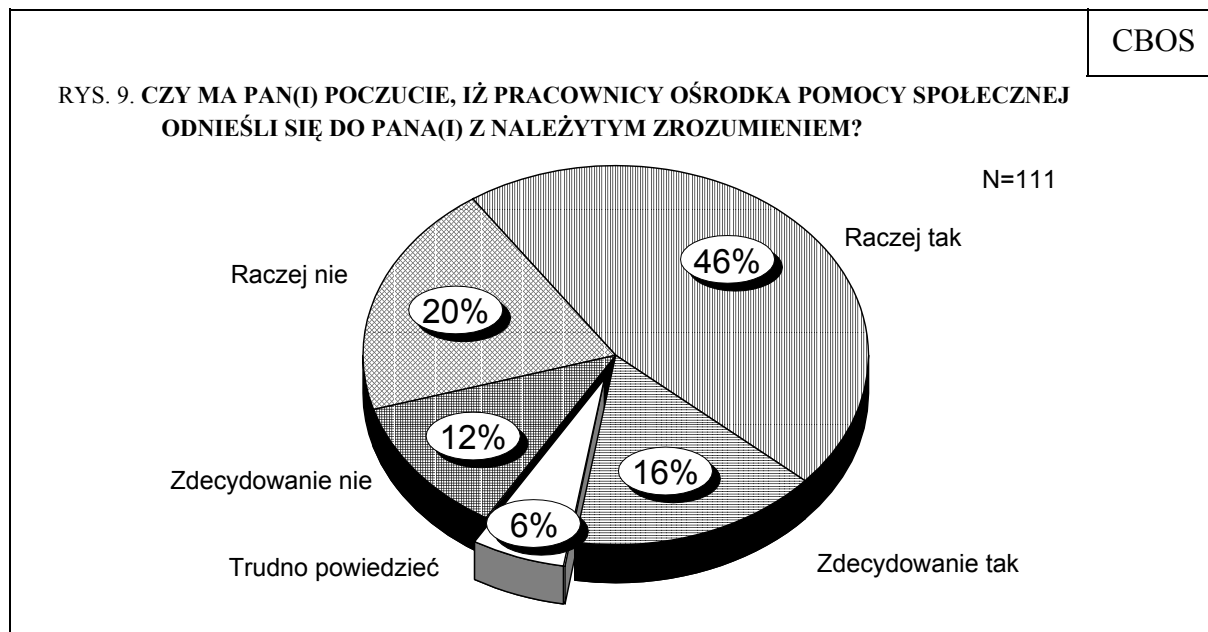
Korzystający z pomocy byli jeszcze mniej zadowoleni z rozmiaru bądź zakresu otrzymanego wsparcia niż z jego rodzaju. Blisko połowa z nich (46%) uważała pomoc za zbyt małą w stosunku do oczekiwań, a jedna trzecia (33%) uznała ją za zadowalającą tylko częściowo. Wielkość lub zakres uzyskanego wsparcia spełniła oczekiwania jednej piątej korzystających z pomocy (21%).

Ci, którzy byli niezadowoleni lub zadowoleni tylko częściowo, najczęściej oczekiwali większej pomocy, zwłaszcza większego wsparcia finansowego. Co dziesiąty (10%) liczył na większą pomoc rzeczową. Część oczekiwała różnego rodzaju usług dla dorosłych (7%) lub dla dzieci (4%) oraz większej pomocy przeznaczonej dla dzieci (7%). Co czternasty (7%) był zawiedziony faktem jednorazowego wsparcia - oczekiwał pomocy stałej. Znacząca grupa (9%) była rozżalona stosunkiem do nich pracowników ośrodka pomocy społecznej - potrzebujący chcieliby większego zainteresowania i zrozumienia dla ich problemów, zmniejszenia formalności, unikania sytuacji upokarzających i sprawiedliwszego podziału środków na pomoc.

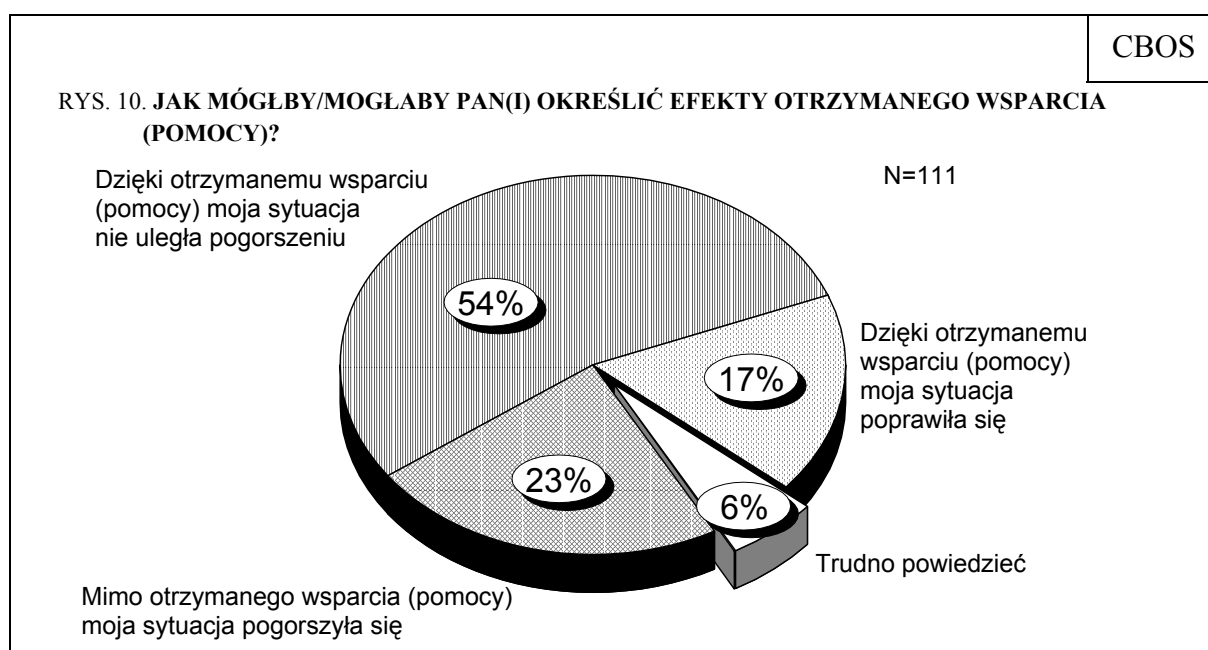
	CBOS
Jeśli nie, to czego Pan(i) oczekiwał(a)? <i>Pytanie zadane tym, którzy korzystali z pomocy, ale których oczekiwania nie spełniły się - częściowo lub całkowicie - co do formy lub rodzaju albo zakresu czy wielkości pomocy</i>	N=89
Więszego wsparcia finansowego - wyższego zasiłku (na różne cele), zapomogi, renty itp. oraz w ogóle otrzymania wsparcia finansowego	65%
Większej pomocy - ogólnie, bez innych informacji	11%
Większej pomocy rzeczowej - żywności, odzieży, opału itd.	10%
Właściwego stosunku ze strony pracowników ośrodka pomocy - większej troski i zrozumienia, zainteresowania problemami; zmniejszenia formalności, unikania sytuacji upokarzających, sprawiedliwszego podziału pieniędzy dla potrzebujących	9%
Usług opiekuńczych i innych - <u>dla dorosłych</u> (opiekunka, rehabilitacja, opieka lekarska, porady prawne)	7%
Większej pomocy na dzieci - dotacji do odzieży dla dzieci, bezpłatnych zup dla dzieci w szkole, pieniędzy na leki, wyprawki szkolnej, podręczników i inne	7%
Pomocy stałej, systematycznej - a nie jednorazowej	7%
Usług opiekuńczych dotyczących dzieci - pomocy w rehabilitacji, wyjazdu na kolonie	4%
Pomocy w znalezieniu pracy	1%
Inne oczekiwania	5%

Uwaga: odsetki nie sumują się do stu, ponieważ badani mogli wskazać kilka odpowiedzi

Jednak większość z tych, którzy pomoc otrzymali, ma poczucie, że pracownicy ośrodka pomocy odnieśli się ze zrozumieniem do ich potrzeb czy sytuacji (62%). Przeciwnego zdania jest niespełna co trzeci korzystający z pomocy (32%).

W opinii ponad połowy korzystających z pomocy (54%), otrzymane wsparcie na ogół zapobiegło tylko pogorszeniu się ich sytuacji. Tylko niespełna jedna piąta (17%) uznała, że dzięki wsparciu ich sytuacja się poprawiła. Prawie co czwarty (23%) ocenił natomiast, że jego sytuacja mimo otrzymanej pomocy uległa pogorszeniu - wsparcie było zbyt małe.

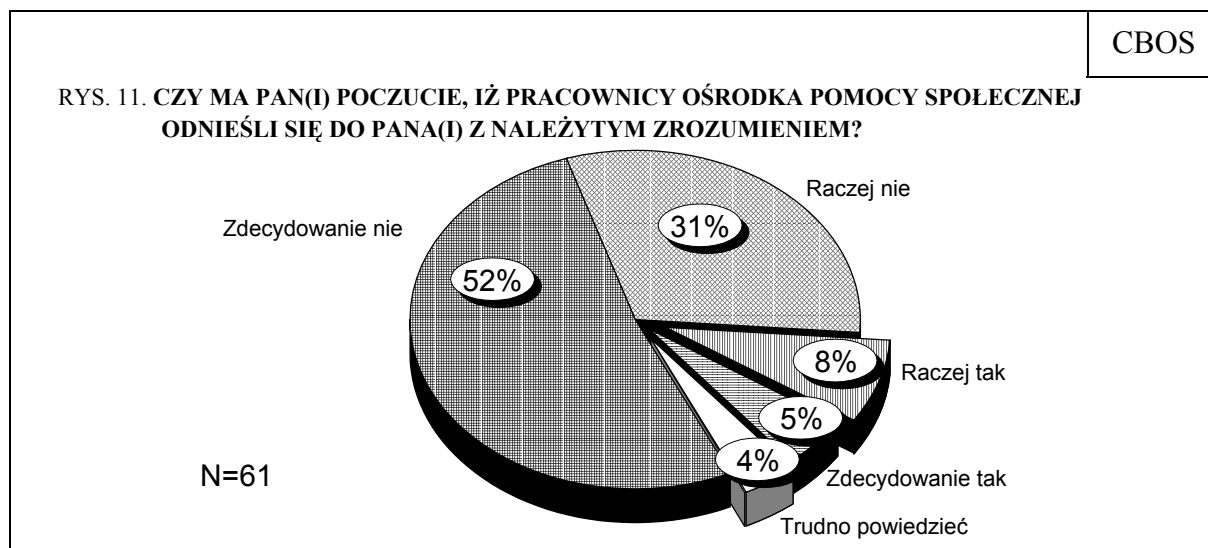
NIEOTRZYMANIE POMOCY

Część ankietowanych (7% ogółu) deklarowała, że w ostatnich latach bez powodzenia starała się o wsparcie ze strony ośrodków pomocy społecznej. Osoby te proszono o wskazanie przyczyn nieotrzymania pomocy.

Najczęstszą przyczyną odmowy udzielenia pomocy była sytuacja materialna potrzebujących, niekwalifikująca ich do uzyskania wsparcia, albo brak podstaw uznania tej sytuacji za wymagającą pomocy. W części przypadków uznano, że pomocy powinna udzielić rodzina. Czasem jednak przyczyną nieuzyskania pomocy był brak środków finansowych. Co dziewiąty respondent (11%) nie wie, dlaczego pomocy nie otrzymał.

		CBOS
Powody nieotrzymania pomocy		N=61
Respondent nie kwalifikował się do udzielenia pomocy z powodu dochodów i sytuacji materialnej		35%
Nie uznano sytuacji respondenta za wymagającą pomocy ; brak podstaw		18%
Brak środków finansowych w ośrodku pomocy		15%
Respondent nie kwalifikował się ze względu na możliwą pomoc rodziny (dzieci, rodziców)		7%
Inne przyczyny		7%
Nie wiadomo , dlaczego nie uzyskano pomocy		11%
Trudno powiedzieć i brak danych		7%

Ci, którym odmówiono pomocy, są w ogromnej większości (83% wskazań) przeświadczeni, że ich sytuacji i potrzeb nie potraktowano z właściwym zrozumieniem, ale część z nich (13%) jest odmiennego zdania.

Odmowa wsparcia ze strony ośrodka pomocy spowodowała u jednej trzeciej potrzebujących pogorszenie się ich sytuacji, a dla jednej czwartej oznaczała brak poprawy i dalsze problemy finansowe.

CBOS

Jaki wpływ na Pana(i) sytuację miał fakt nieotrzymania wsparcia (pomocy) z ośrodka pomocy społecznej?

N=61

Pogorszenie się sytuacji - niedostatek materialny, rezygnacja z samodzielności (pomoc rodziny), brak pieniędzy na jedzenie; oszczędzanie na jedzeniu, ogrzewaniu i inne, odmawianie sobie wielu rzeczy	31%
Brak poprawy sytuacji - brakowało/brakuje środków na zaspokojenie potrzeb (odzież, opał, życie); problemy finansowe	25%
Zadłużenie się, zaciąganie pożyczek	17%
Żal, rozgoryczenie, poczucie krzywdy czy niesprawiedliwości	11%
Niewykupienie leków , pogorszenie się stanu zdrowia	10%
Rezygnacja z czegoś dla dzieci (zakupu podręczników, wyjazdu itp.)	6%
Inne wypowiedzi	15%
Brak danych	4%

Uwaga: odsetki nie sumują się do stu, ponieważ badani mogli wskazać kilka odpowiedzi

Część potrzebujących zadłużała się, co dziesiąty rezygnował z wykupienia lekarstw, a niektórzy nie mogli zaspokoić potrzeb swoich dzieci. Poczucie krzywdy, niesprawiedliwości czy żal z powodu nieotrzymania pomocy otwarcie wyraża co dziewiąty z tych, których to spotkało (11%).

Większość naszego społeczeństwa sądzi, że zbyt mały jest zasięg i rozmiar pomocy społecznej świadczonej ze środków publicznych. Dużo osób uważa, że potrzebujący pomocy mogą liczyć przede wszystkim na organizacje społeczne, a nie na placówki prowadzone przez władze państwowe lub samorządowe. Ponad jedna czwarta jest zdania, że nie można liczyć na niczyją pomoc.

Badani w większości opowiadają się za wsparciem w postaci różnych usług, odpowiadających indywidualnym potrzebom, a nie zasiłków lub pomocy materialnej w naturze. Panuje też dość duża zgoda co do tego, komu należy pomagać najbardziej, a komu w mniejszym stopniu. Podzielone są natomiast opinie dotyczące rodzaju i czasu trwania pomocy dla bezrobotnych.

Z rodzaju otrzymanej pomocy całkowicie niezadowolony był tylko co czwarty korzystający z niej, ale blisko połowa uważa, że pomoc była zbyt mała.

Kwalifikacje i praca pracowników socjalnych najczęściej spotykają się z oceną przeciętną, ale znaczny odsetek ankietowanych nie ma wyrobionej opinii na ich temat.

Opracował
Włodzimierz DERCZYŃSKI

A N E K S

Tabela 1. Czy, Pana(i) zdaniem, pomoc społeczną w Polsce otrzymuje za dużo osób, za mało osób czy też tyle właśnie, ile potrzebuje? 1 - Za dużo osób; 2 - Tyle, ile potrzebuje; 3 - Za mało

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	16	14	56	14	919
Płeć					
Mężczyźni	20	14	56	11	445
Kobiety	13	13	57	17	475
Wiek					
18-24 lat	9	15	69	6	134
25-34	23	14	59	4	167
35-44	19	14	54	14	152
45-54	15	17	55	13	182
55-64	16	13	51	20	124
65 lat i więcej	13	8	52	27	161
Miejsce zamieszkania					
Wieś	17	14	53	16	338
Miasto do 20 tys.	14	18	48	20	110
20-100 tys.	17	15	56	11	183
101-500 tys.	17	12	61	10	177
501 tys. i więcej mieszk.	10	7	69	14	112
Wykształcenie					
Podstawowe	14	12	52	22	256
Zasadnicze zawodowe	16	15	59	10	237
Średnie	15	15	60	11	321
Wyższe	23	8	53	15	104
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	25	9	60	5	61
Prac. umysł. niż. szczebla	14	11	62	13	78
Pracownicy fiz. - umysł.	13	16	66	5	76
Robotnicy wykwalifikowani	19	15	58	8	76
Robotnicy niewykwalifik.	8	25	62	5	34
Rolnicy	25	20	44	11	49
Pracujący na własny rach.	32	23	32	13	42
Bierni zawodowo					
Renciści	11	19	49	21	96
Emeryci	15	8	50	27	194
Uczniowie i studenci	20	15	60	6	57
Bezrobotni	7	9	75	9	108
Gospodynie domowe i inni	23	11	51	15	49
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	17	14	57	11	131
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	18	9	68	6	61
sekt. pryw. poza rolnict.	19	18	54	9	172
prywatnym gosp. rolnym	21	20	46	13	56
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	18	15	58	9	120
301-500	13	17	61	9	140
501-900	15	15	52	18	224
901-1200	14	9	60	17	68
Powyżej 1200 zł	31	8	49	12	65
Ocena własnych war. mater.					
Złe	16	9	61	14	268
Średnie	12	16	55	17	410
Dobre	22	14	54	10	240
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	10	10	73	7	49
Raz w tygodniu	16	13	57	14	452
1-2 razy w miesiącu	22	12	57	10	139
Kilka razy w roku	10	14	59	17	169
W ogóle nie uczestniczy	23	18	40	19	110
Poglądy polityczne					
Lewica	21	13	50	15	141
Centrum	14	18	57	11	285
Prawica	18	12	60	10	210
Trudno powiedzieć	13	10	56	20	281

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, w Polsce na pomoc osobom i rodzinom, które nie są w stanie radzić sobie samodzielnie: 1 - wydaje się ze środków publicznych zbyt dużo pieniędzy; 2 - wydaje się ze środków publicznych tyle, ile trzeba; 3 - wydaje się ze środków publicznych zbyt mało pieniędzy

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	7	9	74	10	919
Płeć					
Mężczyźni	9	9	74	9	445
Kobiety	6	9	75	11	475
Wiek					
18-24 lat	6	5	86	3	134
25-34	10	10	75	6	167
35-44	9	12	71	8	152
45-54	7	9	76	7	182
55-64	6	8	76	10	124
65 lat i więcej	5	7	63	25	161
Miejsce zamieszkania					
Wieś	9	8	72	11	338
Miasto do 20 tys.	9	12	70	9	110
20-100 tys.	5	7	80	9	183
101-500 tys.	4	9	80	7	177
501 tys. i więcej mieszk.	8	10	69	12	112
Wykształcenie					
Podstawowe	5	6	73	16	256
Zasadnicze zawodowe	9	7	77	7	237
Średnie	7	11	76	6	321
Wyższe	10	10	68	11	104
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	6	15	73	6	61
Prac. umysł. niż. szczebla	5	14	72	8	78
Pracownicy fiz. - umysł.	4	5	83	7	76
Robotnicy wykwalifikowani	5	7	79	10	76
Robotnicy niewykwalifik.	9	10	75	6	34
Rolnicy	15	15	61	9	49
Pracujący na własny rach.	26	17	50	7	42
Bierni zawodowo					
Renciści	4	11	72	13	96
Emeryci	6	8	66	20	194
Uczniowie i studenci	8	1	87	4	57
Bezrobotni	6	4	89	1	108
Gospodynie domowe i inni	6	5	83	6	49
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	6	14	70	10	131
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	2	8	90	0	61
sekt. pryw. poza rolnict.	11	9	72	9	172
prywatnym gosp. rolnym	14	14	64	8	56
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	7	4	85	4	120
301-500	6	11	77	6	140
501-900	6	9	73	12	224
901-1200	6	13	69	12	68
Powyżej 1200 zł	12	7	69	12	65
Ocena własnych war. mater.					
Złe	7	5	79	9	268
Średnie	6	10	76	9	410
Dobre	9	11	67	12	240
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	0	3	93	5	49
Raz w tygodniu	9	9	72	10	452
1-2 razy w miesiącu	6	9	77	9	139
Kilka razy w roku	5	6	79	10	169
W ogóle nie uczestniczy	8	13	65	14	110
Poglądy polityczne					
Lewica	10	10	73	6	141
Centrum	5	11	76	8	285
Prawica	9	5	78	8	210
Trudno powiedzieć	6	9	71	14	281

Tabela 3. Na czyje wsparcie, pomoc mogą przede wszystkim, Pana(i) zdaniem, liczyć osoby i rodziny, które nie są w stanie samodzielnie poradzić sobie ze swoimi problemami? Czy mogą liczyć na pomoc: 1 - przede wszystkim placówek prowadzonych przez władze państwowe lub samorządowe; 2 - przede wszystkim placówek prowadzonych przez organizacje społeczne, nienastawione na zysk; 3 - ani na jedno, ani na drugie

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	29	32	27	12	919
Płeć					
Mężczyźni	32	34	25	10	445
Kobiety	26	30	29	15	475
Wiek					
18-24 lat	20	45	28	6	134
25-34	25	41	25	8	167
35-44	26	36	27	11	152
45-54	36	27	29	8	182
55-64	35	23	30	12	124
65 lat i więcej	29	20	22	29	161
Miejsce zamieszkania					
Wieś	34	22	27	17	338
Miasto do 20 tys.	36	29	24	11	110
20-100 tys.	25	36	28	11	183
101-500 tys.	22	38	31	8	177
501 tys. i więcej mieszk.	23	47	22	8	112
Wykształcenie					
Podstawowe	31	18	31	20	256
Zasadnicze zawodowe	30	29	29	12	237
Średnie	25	40	26	9	321
Wyższe	32	49	14	6	104
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	31	43	18	8	61
Prac. umysł. niż. szczebla	23	39	24	14	78
Pracownicy fiz.- umysł.	30	35	30	5	76
Robotnicy wykwalifikowani	25	39	29	7	76
Robotnicy niewykwalifik.	27	29	31	13	34
Rolnicy	49	23	12	15	49
Pracujący na własny rach.	30	37	22	10	42
Bierni zawodowo					
Renciści	33	26	26	15	96
Emeryci	35	18	25	22	194
Uczniowie i studenci	9	58	23	10	57
Bezrobotni	20	34	40	7	108
Gospodynie domowe i inni	26	31	36	7	49
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	32	38	22	9	131
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	27	34	28	10	61
sekt. pryw. poza rolnict.	24	40	29	8	172
prywatnym gosp. rolnym	48	19	14	20	56
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	28	29	33	10	120
301-500	21	36	29	14	140
501-900	30	26	31	13	224
901-1200	33	42	15	9	68
Powyżej 1200 zł	18	46	29	7	65
Ocena własnych war. mater.					
Złe	30	21	37	12	268
Średnie	28	34	25	13	410
Dobre	29	41	18	11	240
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	23	26	41	10	49
Raz w tygodniu	32	30	25	13	452
1-2 razy w miesiącu	29	36	25	9	139
Kilka razy w roku	25	33	32	11	169
W ogóle nie uczestniczy	23	38	23	17	110
Poglądy polityczne					
Lewica	34	36	23	7	141
Centrum	29	37	27	6	285
Prawica	30	38	23	9	210
Trudno powiedzieć	24	20	32	24	281

Tabela 4. Czy zna Pan(i) osobiście kogoś, o kim wie Pan(i) na pewno, że w ciągu ostatniego roku starał się o pomoc społeczną lecz jej nie otrzymał?
 1 - Tak, znam jedną taką osobę; 2 - Tak, znam kilka takich osób;
 3 - Nie, nikogo takiego nie znam

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	11	17	68	4	919
Płeć					
Mężczyźni	11	19	68	3	445
Kobiety	12	16	68	4	475
Wiek					
18-24 lat	12	21	66	1	134
25-34	13	19	68	1	167
35-44	14	23	61	2	152
45-54	15	13	68	3	182
55-64	3	18	73	6	124
65 lat i więcej	9	11	71	8	161
Miejsce zamieszkania					
Wieś	8	20	68	5	338
Miasto do 20 tys.	12	15	70	4	110
20-100 tys.	11	17	68	3	183
101-500 tys.	18	18	62	1	177
501 tys. i więcej mieszk.	10	13	75	2	112
Wykształcenie					
Podstawowe	7	16	69	8	256
Zasadnicze zawodowe	13	19	66	1	237
Średnie	13	19	67	2	321
Wyższe	14	11	74	1	104
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	15	11	73	0	61
Prac. umysł. niż. szczebla	16	21	63	0	78
Pracownicy fiz.- umysł.	17	19	64	0	76
Robotnicy wykwalifikowani	13	17	68	2	76
Robotnicy niewykwalifik.	10	26	64	0	34
Rolnicy	10	19	69	2	49
Pracujący na własny rach.	8	15	75	2	42
Bierni zawodowo					
Renciści	9	21	66	4	96
Emeryci	7	11	72	9	194
Uczniowie i studenci	3	19	75	3	57
Bezrobotni	19	24	54	3	108
Gospodynie domowe i inni	8	11	76	5	49
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	17	17	65	1	131
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	16	13	71	0	61
sekt. pryw. poza rolnict.	12	19	69	1	172
prywatnym gosp. rolnym	8	21	70	1	56
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	13	26	59	2	120
301-500	19	19	59	3	140
501-900	12	11	72	5	224
901-1200	12	15	69	4	68
Powyżej 1200 zł	12	14	72	1	65
Ocena własnych war. mater.					
Złe	12	23	60	6	268
Średnie	11	18	68	3	410
Dobre	11	11	77	1	240
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	13	19	68	0	49
Raz w tygodniu	8	17	72	3	452
1-2 razy w miesiącu	11	20	63	6	139
Kilka razy w roku	20	15	64	1	169
W ogóle nie uczestniczy	13	17	64	6	110
Poglądy polityczne					
Lewica	18	16	65	1	141
Centrum	11	18	67	3	285
Prawica	10	15	74	1	210
Trudno powiedzieć	9	19	66	7	281

Tabela 5. Czy, Pana(i) zdaniem, wsparcie ze środków publicznych powinno być oferowane przede wszystkim w formie: 1 - zasiłków lub pomocy materialnej świadczonej w naturze; 2 - różnych usług odpowiadających indywidualnej sytuacji (opiekuńczych, leczniczych, edukacyjnych, doradczych i in.)

	(%)			
	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	27	63	10	919
Płeć				
Mężczyźni	29	63	8	445
Kobiety	25	64	11	475
Wiek				
18-24 lat	27	67	5	134
25-34	31	65	4	167
35-44	18	75	6	152
45-54	28	63	9	182
55-64	29	64	7	124
65 lat i więcej	28	45	26	161
Miejsce zamieszkania				
Wieś	30	57	13	338
Miasto do 20 tys.	29	62	9	110
20-100 tys.	27	66	8	183
101-500 tys.	25	69	7	177
501 tys. i więcej mieszk.	22	68	10	112
Wykształcenie				
Podstawowe	31	50	18	256
Zasadnicze zawodowe	29	64	7	237
Średnie	24	69	7	321
Wyższe	21	76	3	104
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	22	71	7	61
Prac.umysł.niż.szczębla	17	77	6	78
Pracownicy fiz.-umysł.	26	71	3	76
Robotnicy wykwalifikowani	36	60	4	76
Robotnicy niewykwalifik.	20	75	5	34
Rolnicy	28	63	9	49
Pracujący na własny rach.	29	62	9	42
Bierni zawodowo				
Renciści	28	60	13	96
Emeryci	29	52	20	194
Uczniowie i studenci	19	74	6	57
Bezrobotni	36	56	9	108
Gospodynie domowe i inni	22	71	7	49
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	22	72	6	131
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	30	65	5	61
sekt. pryw. poza rolnict.	25	69	5	172
prywatnym gosp. rolnym	26	65	9	56
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	30	61	9	120
301-500	27	66	7	140
501-900	25	64	11	224
901-1200	18	69	12	68
Powyżej 1200 zł	14	79	7	65
Ocena własnych war. mater.				
Złe	33	57	10	268
Średnie	25	64	11	410
Dobre	24	69	7	240
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	30	65	5	49
Raz w tygodniu	24	65	11	452
1-2 razy w miesiącu	36	55	8	139
Kilka razy w roku	27	62	11	169
W ogóle nie uczestniczy	27	64	9	110
Poglądy polityczne				
Lewica	25	68	7	141
Centrum	26	68	6	285
Prawica	30	64	7	210
Trudno powiedzieć	28	55	17	281

Tabela 6. Jakie ma Pan(i) opinie na temat pomagania różnym ludziom - komu należy pomagać najbardziej, komu w mniejszym stopniu, a komu w ogóle nie należy pomagać? Czy osobom uzależnionym od narkotyków lub alkoholu i ich rodzinom należy: 1 - najbardziej pomagać; 2 - pomagać w mniejszym stopniu; 3 - w ogóle nie pomagać

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	17	42	37	4	919
Płeć					
Mężczyźni	19	39	37	5	445
Kobiety	15	45	36	4	475
Wiek					
18-24 lat	30	53	16	1	134
25-34	21	51	26	2	167
35-44	16	49	31	4	152
45-54	14	38	45	3	182
55-64	13	31	50	7	124
65 lat i więcej	10	31	51	9	161
Miejsce zamieszkania					
Wieś	17	36	42	5	338
Miasto do 20 tys.	11	47	38	4	110
20-100 tys.	19	46	31	5	183
101-500 tys.	18	44	34	4	177
501 tys. i więcej mieszk.	16	51	31	3	112
Wykształcenie					
Podstawowe	12	28	52	9	256
Zasadnicze zawodowe	19	38	39	4	237
Średnie	21	49	29	2	321
Wyższe	13	66	19	2	104
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	19	56	23	2	61
Prac. umysł. niż. szczebla	15	55	28	2	78
Pracownicy fiz.- umysł.	17	58	23	2	76
Robotnicy wykwalifikowani	17	37	41	5	76
Robotnicy niewykwalifik.	21	29	47	3	34
Rolnicy	18	35	45	2	49
Pracujący na własny rach.	11	51	33	4	42
Bierni zawodowo					
Renciści	13	35	46	5	96
Emeryci	11	31	50	9	194
Uczniowie i studenci	37	45	17	0	57
Bezrobotni	25	44	28	3	108
Gospodynie domowe i inni	8	50	37	5	49
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	15	47	36	3	131
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	13	55	33	0	61
sekt. pryw. poza rolnict.	19	49	29	3	172
prywatnym gosp. rolnym	21	35	40	4	56
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	20	41	35	3	120
301-500	14	43	40	3	140
501-900	13	42	40	6	224
901-1200	17	56	25	1	68
Powyżej 1200 zł	15	49	34	1	65
Ocena własnych war. mater.					
Złe	20	34	42	4	268
Średnie	16	44	36	5	410
Dobre	16	50	31	2	240
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	20	38	40	2	49
Raz w tygodniu	16	43	36	5	452
1-2 razy w miesiącu	13	44	39	3	139
Kilka razy w roku	17	42	38	3	169
W ogóle nie uczestniczy	24	40	31	5	110
Poglądy polityczne					
Lewica	17	42	39	2	141
Centrum	16	48	34	2	285
Prawica	17	42	39	2	210
Trudno powiedzieć	18	38	36	8	281

Tabela 7. Jakie ma Pan(i) opinie na temat pomagania różnym ludziom - komu należy pomagać najbardziej, komu w mniejszym stopniu, a komu w ogóle nie należy pomagać? Czy osobom niezaradnym życiowo, niepotrafiącym poradzić sobie z prowadzeniem gospodarstwa domowego, opieką i wychowaniem dzieci należy: 1 - najbardziej pomagać; 2 - pomagać w mniejszym stopniu; 3 - w ogóle nie pomagać

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	29	57	8	6	919
Płeć					
Mężczyźni	30	56	8	6	445
Kobiety	28	58	8	6	475
Wiek					
18-24 lat	27	63	7	3	134
25-34	25	55	10	10	167
35-44	28	59	11	2	152
45-54	30	56	9	6	182
55-64	30	58	5	8	124
65 lat i więcej	32	53	7	8	161
Miejsce zamieszkania					
Wieś	33	57	6	4	338
Miasto do 20 tys.	31	54	10	5	110
20-100 tys.	23	64	7	7	183
101-500 tys.	27	56	12	6	177
501 tys.i więcej mieszk.	26	49	10	15	112
Wykształcenie					
Podstawowe	35	51	5	9	256
Zasadnicze zawodowe	28	59	7	6	237
Średnie	27	60	11	3	321
Wyższe	20	60	10	10	104
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	28	57	7	8	61
Prac. umysł. niż. szczebla	27	55	9	9	78
Pracownicy fiz.- umysł.	27	54	10	9	76
Robotnicy wykwalifikowani	32	55	8	5	76
Robotnicy niewykwalifik.	44	48	3	5	34
Rolnicy	33	61	6	0	49
Pracujący na własny rach.	7	60	28	5	42
Bierni zawodowo					
Renciści	30	55	8	7	96
Emeryci	32	54	6	7	194
Uczniowie i studenci	26	66	7	1	57
Bezrobotni	29	59	8	4	108
Gospodynie domowe i inni	19	68	4	10	49
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	30	56	8	6	131
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	28	56	11	5	61
sekt. pryw. poza rolnict.	24	56	12	9	172
prywatnym gosp. rolnym	37	55	7	1	56
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	36	57	3	4	120
301-500	25	59	11	5	140
501-900	27	60	8	5	224
901-1200	29	56	7	8	68
Powyżej 1200 zł	25	48	16	11	65
Ocena własnych war. mater.					
Złe	37	48	8	8	268
Średnie	27	62	7	4	410
Dobre	23	59	10	7	240
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	31	59	5	5	49
Raz w tygodniu	32	55	7	6	452
1-2 razy w miesiącu	26	61	9	4	139
Kilka razy w roku	24	58	10	8	169
W ogóle nie uczestniczy	26	55	9	10	110
Poglądy polityczne					
Lewica	29	58	8	5	141
Centrum	21	64	11	4	285
Prawica	27	57	9	6	210
Trudno powiedzieć	37	49	5	9	281

Tabela 8. Jakie ma Pan(i) opinie na temat pomagania różnym ludziom - komu należy pomagać najbardziej, komu w mniejszym stopniu, a komu w ogóle nie należy pomagać? Czy **rodzinom niepełnym - samotnym ojcom, matkom** należy:
1 - najbardziej pomagać; 2 - pomagać w mniejszym stopniu; 3 - w ogóle nie pomagać

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	57	36	2	5	919
Płeć					
Mężczyźni	55	37	4	4	445
Kobiety	60	34	1	5	475
Wiek					
18-24 lat	56	42	2	0	134
25-34	56	38	2	4	167
35-44	53	37	4	5	152
45-54	60	34	1	4	182
55-64	53	36	4	7	124
65 lat i więcej	64	29	1	6	161
Miejsce zamieszkania					
Wieś	65	30	2	4	338
Miasto do 20 tys.	52	36	3	9	110
20-100 tys.	58	35	3	3	183
101-500 tys.	51	43	4	2	177
501 tys. i więcej mieszk.	48	44	1	7	112
Wykształcenie					
Podstawowe	64	28	2	7	256
Zasadnicze zawodowe	61	32	3	4	237
Średnie	55	40	2	3	321
Wyższe	40	52	4	3	104
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	41	48	6	6	61
Prac. umysł. niż. szczebla	50	45	0	5	78
Pracownicy fiz.- umysł.	55	43	1	1	76
Robotnicy wykwalifikowani	62	32	3	3	76
Robotnicy niewykwalifik.	66	34	0	0	34
Rolnicy	62	27	5	6	49
Pracujący na własny rach.	48	38	9	5	42
Bierni zawodowo					
Renciści	65	28	0	7	96
Emeryci	62	29	3	7	194
Uczniowie i studenci	50	46	4	0	57
Bezrobotni	62	35	0	2	108
Gospodynie domowe i inni	51	41	2	6	49
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	48	46	2	4	131
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	54	36	4	6	61
sekt. pryw. poza rolnict.	58	37	4	2	172
prywatnym gosp. rolnym	58	30	4	7	56
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	69	28	0	3	120
301-500	60	34	2	4	140
501-900	52	39	2	6	224
901-1200	59	38	2	1	68
Powyżej 1200 zł	40	53	5	2	65
Ocena własnych war. mater.					
Złe	64	30	2	4	268
Średnie	57	35	3	5	410
Dobre	51	43	2	4	240
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	66	27	0	7	49
Raz w tygodniu	58	36	2	4	452
1-2 razy w miesiącu	60	33	3	4	139
Kilka razy w roku	58	35	4	3	169
W ogóle nie uczestniczy	46	44	3	7	110
Poglądy polityczne					
Lewica	53	39	3	5	141
Centrum	55	39	3	4	285
Prawica	58	37	2	3	210
Trudno powiedzieć	62	30	2	6	281

Tabela 9. Jeśli Pana(i) zdaniem osobom bezrobotnym należy pomagać, to jaka pomoc jest w ich przypadku właściwa. Proszę wybrać jedną odpowiedź. 1 - Wystarczy zapewnić niezbędne środki do życia, dopóki pozostają bez pracy; 2 - Należy zapewnić niezbędne środki do życia, dopóki pozostają bez pracy, ale pod warunkiem wykonywania wskazanej przez odpowiednią instytucję prac na rzecz społeczności; 3 - Należy zapewnić niezbędne środki do życia, ale tylko na czas określony, wymagając jednocześnie od bezrobotnych uczestniczenia w szkoleniach umożliwiających zdobycie nowych umiejętności zawodowych lub z zakresu przedsiębiorczości

(%)

	1	2	3	Inna	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	22	40	35	2	1	877
Płeć						
Mężczyźni	21	40	36	3	1	423
Kobiety	23	40	35	1	1	453
Wiek						
18-24 lat	17	33	49	1	0	132
25-34	17	48	33	2	0	160
35-44	17	30	49	3	1	144
45-54	23	39	36	2	0	172
55-64	26	44	26	3	1	119
65 lat i więcej	32	46	19	1	1	150
Miejsce zamieszkania						
Wieś	25	41	31	2	1	326
Miasto do 20 tys.	27	38	30	4	1	104
20-100 tys.	13	47	38	2	1	173
101-500 tys.	25	35	38	2	0	169
501 tys. i więcej mieszk.	19	37	42	1	0	104
Wykształcenie						
Podstawowe	31	44	22	2	1	240
Zasadnicze zawodowe	23	39	34	3	1	229
Średnie	17	38	44	1	0	310
Wyższe	12	39	44	4	0	98
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	13	32	53	2	0	60
Prac.umysł.niż.szczebła	18	32	46	4	0	72
Pracownicy fiz.-umysł.	16	41	42	1	0	73
Robotnicy wykwalifikowani	20	45	34	2	0	74
Robotnicy niewykwalifik.	19	48	33	0	0	34
Rolnicy	25	39	31	3	2	48
Pracujący na własny rach.	11	52	34	0	3	35
Bierni zawodowo						
Renciści	25	41	31	1	2	89
Emeryci	31	44	22	2	1	185
Uczniowie i studenci	13	31	56	0	0	57
Bezrobotni	32	31	33	5	0	105
Gospodynie domowe i inni	8	54	38	0	0	45
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	14	34	47	5	0	124
spółce właścicieli	26	34	40	0	0	60
prywatnych i państwa	11	48	40	0	1	161
sekt. pryw. poza rolnict.	26	42	28	2	2	55
prywatnym gośp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	29	32	36	2	1	118
301-500	22	43	33	1	1	136
501-900	21	47	29	2	1	215
901-1200	21	33	45	1	0	64
Powyżej 1200 zł	11	51	34	3	0	58
Ocena własnych war. mater.						
Złe	30	39	27	3	1	255
Średnie	21	42	35	2	0	389
Dobre	15	38	46	0	1	232
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	31	45	23	0	2	47
Raz w tygodniu	21	44	34	1	1	433
1-2 razy w miesiącu	22	33	41	4	0	133
Kilka razy w roku	19	34	43	4	0	161
W ogóle nie uczestniczy	26	41	28	4	1	102
Poglądy polityczne						
Lewica	19	37	43	1	0	136
Centrum	19	39	41	1	0	276
Prawica	20	44	33	3	0	199
Trudno powiedzieć	28	40	28	2	2	264

Tabela 10. Co Pan(i) sądzi o ludziach pracujących w gminnych i wiejskich ośrodkach pomocy społecznej, tj. o pracownikach socjalnych - jak by Pan(i) ocenił(a) rzetelność i uczciwość pracowników socjalnych?

(%)

	Wysoko	Średnio, przeciętnie	Nisko	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	14	38	20	29	919
Płeć					
Mężczyźni	15	37	20	28	445
Kobiety	13	38	19	29	475
Wiek					
18-24 lat	17	43	20	21	134
25-34	19	40	16	24	167
35-44	14	37	27	22	152
45-54	12	40	23	25	182
55-64	13	39	16	32	124
65 lat i więcej	9	26	16	49	161
Miejsce zamieszkania					
Wieś	15	35	23	27	338
Miasto do 20 tys.	10	48	17	25	110
20-100 tys.	9	44	18	29	183
101-500 tys.	20	32	19	29	177
501 tys. i więcej mieszk.	13	33	18	36	112
Wykształcenie					
Podstawowe	11	31	22	36	256
Zasadnicze zawodowe	15	38	24	22	237
Średnie	15	41	20	24	321
Wysze	14	39	5	41	104
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	11	44	6	40	61
Prac. umysł. niż. szczebla	18	42	13	27	78
Pracownicy fiz. - umysł.	15	46	18	21	76
Robotnicy wykwalifikowani	21	38	22	19	76
Robotnicy niewykwalifik.	17	39	28	16	34
Rolnicy	18	30	23	29	49
Pracujący na własny rach.	11	34	27	28	42
Bierni zawodowo					
Renciści	10	37	16	37	96
Emeryci	10	30	18	42	194
Uczniowie i studenci	14	47	8	31	57
Bezrobotni	10	43	33	14	108
Gospodynie domowe i inni	25	29	29	16	49
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	17	46	15	22	131
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	11	40	17	32	61
sekt. pryw. poza rolnict.	17	40	18	25	172
prywatnym gosp. rolnym	17	30	23	30	56
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	17	42	29	11	120
301-500	18	35	26	21	140
501-900	15	33	20	32	224
901-1200	9	43	12	36	68
Powyżej 1200 zł	15	39	8	38	65
Ocena własnych war. mater.					
Złe	12	33	27	28	268
Średnie	12	43	18	26	410
Dobre	18	33	14	35	240
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	18	34	26	22	49
Raz w tygodniu	13	38	18	30	452
1-2 razy w miesiącu	18	44	18	20	139
Kilka razy w roku	10	40	24	27	169
W ogóle nie uczestniczy	15	25	20	40	110
Poglądy polityczne					
Lewica	20	41	19	20	141
Centrum	13	39	22	27	285
Prawica	12	40	16	32	210
Trudno powiedzieć	13	33	21	33	281

Tabela 11. Co Pan(i) sądzi o ludziach pracujących w gminnych i wiejskich ośrodkach pomocy społecznej, tj. o pracownikach socjalnych - jak by Pan(i) ocenił(a) poziom przygotowanie zawodowego pracowników socjalnych?

(%)

	Wysoko	Średnio, przeciętnie	Nisko	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	13	39	13	35	918
Płeć					
Mężczyźni	13	38	15	35	445
Kobiety	13	41	12	34	473
Wiek					
18-24 lat	15	51	12	23	134
25-34	14	40	14	31	167
35-44	12	43	17	28	150
45-54	12	40	13	34	182
55-64	16	35	14	35	124
65 lat i więcej	11	27	10	52	161
Miejsce zamieszkania					
Wieś	15	40	12	34	338
Miasto do 20 tys.	16	44	11	29	110
20-100 tys.	6	43	16	35	182
101-500 tys.	19	33	14	34	177
501 tys. i więcej mieszk.	9	37	14	40	112
Wykształcenie					
Podstawowe	11	34	13	43	256
Zasadnicze zawodowe	15	42	14	29	236
Średnie	13	43	16	29	321
Wysze	15	34	7	44	104
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	10	43	9	38	61
Prac. umysł. niż. szczebla	18	38	8	36	78
Pracownicy fiz. - umysł.	15	46	10	29	76
Robotnicy wykwalifikowani	12	46	15	26	76
Robotnicy niewykwalifik.	16	40	20	24	34
Rolnicy	16	35	12	37	49
Pracujący na własny rach.	9	38	14	39	42
Bierni zawodowo					
Renciści	13	38	10	39	94
Emeryci	12	31	12	44	194
Uczniowie i studenci	14	43	10	33	57
Bezrobotni	11	40	23	27	108
Gospodynie domowe i inni	17	44	20	18	49
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	18	44	9	29	131
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	9	39	10	42	61
sekt. pryw. poza rolnict.	11	46	13	31	172
prywatnym gosp. rolnym	17	33	15	35	56
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	21	43	17	19	120
301-500	18	42	13	27	140
501-900	14	35	14	37	224
901-1200	12	36	17	34	68
Powyżej 1200 zł	5	46	16	32	63
Ocena własnych war. mater.					
Złe	14	34	16	36	268
Średnie	13	44	13	31	410
Dobre	13	38	11	38	239
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	13	41	12	33	49
Raz w tygodniu	13	43	10	33	451
1-2 razy w miesiącu	20	41	15	24	139
Kilka razy w roku	9	37	17	36	169
W ogóle nie uczestniczy	13	21	18	48	110
Poglądy polityczne					
Lewica	18	41	14	27	141
Centrum	13	42	14	31	285
Prawica	13	43	11	34	210
Trudno powiedzieć	11	33	14	41	279

Tabela 12. Co Pan(i) sądzi o ludziach pracujących w gminnych i wiejskich ośrodkach pomocy społecznej, tj. o pracownikach socjalnych - jak by Pan(i) ocenił(a) **podjęcie pracowników socjalnych do ludzi poszukujących wsparcia i pomocy - na ile pracownicy socjalni są otwarci i rozumiejący ich problemy?**

(%)

	Wysoko	Średnio, przeciętnie	Wysoko	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	13	31	24	32	918
Płeć					
Mężczyźni	13	31	23	33	445
Kobiety	12	32	25	31	473
Wiek					
18-24 lat	15	27	34	23	134
25-34	11	36	24	29	167
35-44	9	40	26	25	150
45-54	14	33	25	28	182
55-64	14	33	19	35	124
65 lat i więcej	12	19	18	51	161
Miejsce zamieszkania					
Wieś	14	32	23	31	338
Miasto do 20 tys.	12	36	25	27	110
20-100 tys.	9	31	27	33	182
101-500 tys.	15	28	24	32	177
501 tys. i więcej mieszk.	10	30	23	37	112
Wykształcenie					
Podstawowe	12	28	21	39	256
Zasadnicze zawodowe	16	33	28	23	236
Średnie	12	32	28	29	321
Wyższe	8	34	14	44	104
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	8	40	14	38	61
Prac. umysł. niż. szczebla	13	37	13	36	78
Pracownicy fiz.- umysł.	5	42	28	26	76
Robotnicy wykwalifikowani	19	35	20	25	76
Robotnicy niewykwalifik.	14	40	28	18	34
Rolnicy	16	27	23	35	49
Pracujący na własny rach.	9	37	18	36	42
Bierni zawodowo					
Renciści	14	28	20	38	94
Emeryci	10	24	21	45	194
Uczniowie i studenci	15	22	30	33	57
Bezrobotni	12	30	43	15	108
Gospodynie domowe i inni	21	33	35	11	49
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	12	42	20	27	131
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	10	37	15	37	61
sekt. pryw. poza rolnict.	11	37	21	31	172
prywatnym gosp. rolnym	16	22	26	36	56
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	16	39	33	13	120
301-500	13	29	33	24	140
501-900	13	28	25	34	224
901-1200	14	30	15	41	68
Powyżej 1200 zł	8	41	16	35	63
Ocena własnych war. mater.					
Złe	12	29	31	29	268
Średnie	12	34	24	30	410
Dobre	14	30	18	37	239
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	16	40	22	22	49
Raz w tygodniu	11	34	22	33	451
1-2 razy w miesiącu	21	30	24	25	139
Kilka razy w roku	9	33	27	31	169
W ogóle nie uczestniczy	11	17	31	41	110
Poglądy polityczne					
Lewica	18	32	25	24	141
Centrum	9	35	25	31	285
Prawica	11	34	23	31	210
Trudno powiedzieć	14	25	24	37	279

Tabela 13. Czy w ostatnich kilku latach miał(a) Pan(i) kontakt z ośrodkiem pomocy społecznej? Czy osobiście korzystał(a) Pan(i) lub korzysta z pomocy społecznej?

(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	12	88	919
Płeć			
Mężczyźni	11	89	445
Kobiety	13	87	475
Wiek			
18-24 lat	13	87	134
25-34	10	90	167
35-44	16	84	152
45-54	17	83	182
55-64	14	86	124
65 lat i więcej	3	97	161
Miejsce zamieszkania			
Wieś	12	88	338
Miasto do 20 tys.	13	87	110
20-100 tys.	6	94	183
101-500 tys.	18	82	177
501 tys. i więcej mieszk.	11	89	112
Wykształcenie			
Podstawowe	14	86	256
Zasadnicze zawodowe	17	83	237
Średnie	10	90	321
Wyższe	3	97	104
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	4	96	61
Prac. umysł. niż. szczebla	6	94	78
Pracownicy fiz. - umysł.	12	88	76
Robotnicy wykwalifikowani	8	92	76
Robotnicy niewykwalifik.	13	87	34
Rolnicy	11	89	49
Pracujący na własny rach.	2	98	42
Bierni zawodowo			
Renciści	22	78	96
Emeryci	3	97	194
Uczniowie i studenci	7	93	57
Bezrobotni	36	64	108
Gospodynie domowe i inni	17	83	49
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	9	91	131
spółce właścicieli	3	97	61
prywatnych i państwa	8	92	172
sekt. pryw. poza rolnict.	11	89	56
prywatnym gosp. rolnym			
Dochody na jedną osobę			
Do 300 zł	31	69	120
301-500	15	85	140
501-900	5	95	224
901-1200	0	100	68
Powyżej 1200 zł	2	98	65
Ocena własnych war. mater.			
Złe	26	74	268
Średnie	9	91	410
Dobre	3	97	240
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	24	76	49
Raz w tygodniu	10	90	452
1-2 razy w miesiącu	13	87	139
Kilka razy w roku	16	84	169
W ogóle nie uczestniczy	9	91	110
Poglądy polityczne			
Lewica	9	91	141
Centrum	8	92	285
Prawica	12	88	210
Trudno powiedzieć	18	82	281